

RENATA NIEMIEC

Alternatywne źródła pozyskiwania środków finansowych przez jednostki oświatowe

Spis treści

Alternatywne źródła pozyskiwania środków finansowych przez jednostki oświatowe

1. Zagadnienia ogólne	4
1.1. Podmioty uprawnione do prowadzenia jednostek oświatowych	5
1.1.1. Ministrowie	5
1.1.2. Jednostki samorządu terytorialnego	6
1.1.3. Osoby prawne i fizyczne	8
2. Źródła finansowania zadań oświatowych	9
2.1. Finansowanie bezpośrednio z budżetu państwa	11
2.2. Finansowanie bezpośrednio z budżetu jednostki samorządu terytorialnego	11
2.3. Środki pozyskane przez publiczną placówkę oświatową	12
3. Alternatywne źródła pozyskiwania środków finansowych	13
3.1. Pozyskanie środków finansowych w ramach posiadanych składników majątku	14
3.1.1. Dochody z tytułu najmu	14
3.1.2. Dochody z tytułu dzierżawy	18
3.1.3. Organizowanie kursów zawodowych	20
3.1.4. Sprzedaż posiłków, usługi cateringowe	23
3.2. Pozyskanie środków finansowych w ramach zewnętrznych możliwości	26
3.2.1. Projekty unijne	27
3.2.2. Sponsoring	35
3.2.3. Darowizny	41
3.2.4. Fundraising – kwesta	45

4. Stowarzyszenia i fundacje tworzone przy szkołach i placówkach oświatowych	47
4.1. Dyrektor szkoły lub placówki oświatowej jako menedżer	48
4.2. Czy organizacja pozarządowa jest potrzebna szkole lub placówce oświatowej	50
4.3. Stowarzyszenie	52
4.4. Fundacja	56
5. Wydzielony rachunek dochodów własnych szkół i placówek oświatowych	58
5.1. Możliwość uzyskania zgody na utworzenie wydzielonego rachunku dochodów własnych	60
5.2. Przeznaczenie środków zgromadzonych na wydzielonym rachunku dochodów	61
5.3. Ewidencja księgowa środków na wydzielonym rachunku dochodów własnych	62
6. Wzory dokumentów	63

Alternatywne źródła pozyskiwania środków finansowych przez jednostki oświatowe

Wstęp

Coraz trudniejsza sytuacja jednostek oświatowych, której przyczyną w dużej mierze jest niż demograficzny, wymaga od zarządzających tymi placówkami podjęcia działań zmierzających do pozyskiwania dodatkowych środków dających możliwość ich właściwego funkcjonowania.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie możliwości pozyskania środków finansowych przez placówki oświatowe na realizację ich zadań ze źródeł innych niż te gwarantowane przez budżet państwa.

W pierwszej części omówione zostaną źródła finansowania zagwarantowane w ustawie o systemie oświaty, z uwzględnieniem jednostek zobowiązanych mocą ustawy do prowadzenia przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych.

Następnie wskażemy alternatywne źródła finansowania jednostek oświatowych w podziale na pozyskiwanie środków finansowych w ramach posiadanych przez jednostkę składników majątkowych oraz w ramach zewnętrznych możliwości bez angażowania majątku własnego.

Dodatkowo publikacja wzbogacona została o wzory umów, decyzji i uchwał, które muszą zostać podjęte przy rozporządzaniu majątkiem, a także schematy księgowe do najczęściej występujących w tym zakresie operacji.

1. Zagadnienia ogólne

Zgodnie z zapisami art. 2 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (dalej: ustawa o systemie oświaty), system oświaty obejmuje:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły:
 - podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,
 - ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne;
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- 4) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 5) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i zdolności artystycznych;
- 6) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 7) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, w tym bursy i domy wczasów dziecięcych;
- 8) zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- 9) biblioteki pedagogiczne;
- 10) kolegia pracowników służb społecznych.

Ustawa o systemie oświaty nakłada na jednostki oświatowe liczne zadania związane z kształceniem, wychowaniem i opieką, w tym profilaktyką społeczną uczniów. Realizacja tak obszernych zadań w całym systemie oświaty wymaga znacznych nakładów finansowych. Ustawa o systemie oświaty w art. 5a gwarantuje w dochodach jednostek samorządu terytorialnego środki niezbędne na realizację zadań oświatowych, w tym na wynagrodzenia dla nauczycieli oraz utrzymanie szkół i placówek. Jednakże często środki przekazywane na te cele są niewystarczające dla pokrycia wszystkich potrzeb tych jednostek. W związku z tym dyrektorzy placówek muszą starać się wszystkimi dostępnymi środkami prawnymi pozyskiwać dodatkowe środki finansowe na pokrywanie bieżących potrzeb w swoich placówkach.

1.1. Podmioty uprawnione do prowadzenia jednostek oświatowych

Szkoły i placówki oświatowe, zgodnie z brzmieniem art. 5 ustawy o systemie oświaty, mogą mieć status szkoły lub placówki:

- publicznej,
 - niepublicznej
- zakładanej i prowadzonej przez:
- ministrów,
 - jednostki samorządu terytorialnego,
 - osoby prawne,
 - osoby fizyczne.

Należy jednak pamiętać, że jednostki samorządu terytorialnego mogą założyć i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne.

1.1.1. Ministrowie

Ustawa o systemie oświaty w art. 5 obowiązuje wymienionych ministrów do zakładania i prowadzenia wskazanych w przepisach szkół i placówek oświatowych. Zestawienie ministrów oraz wykaz placówek przez nich prowadzonych obrazuje **Tabela 1**.

TABELA 1. Wykaz szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez właściwych ministrów

WŁAŚCIWY MINISTER	PROWADZONE PLACÓWKI OŚWIATOWE
Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania	• szkoły, zespoły szkół oraz szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej • publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym Minister ten może też zakładać i prowadzić: • publiczne szkoły i placówki o charakterze eksperymentalnym • publiczne placówki kształcenia ustawicznego o zasięgu ogólnokrajowym
Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego	• publiczne szkoły artystyczne oraz placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom szkół artystycznych w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania • placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych
Minister właściwy do spraw rolnictwa	• publiczne szkoły rolnicze oraz placówki o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym • publiczne placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych
Minister sprawiedliwości	• publiczne szkoły i placówki w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich • publiczne szkoły i placówki przy zakładach karnych i śledczych, przy czym szkoły i placówki przy zakładach karnych i aresztach śledczych działają w ramach ich struktury

1.1.2. Jednostki samorządu terytorialnego

Zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej, jest zadaniem oświatowym:

- gmin,
- powiatów,
- samorządów województw,

– wynika to z art. 5a ust. 2 ustawy o systemie oświaty.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne. Jednostki samorządu terytorialnego, jako organy prowadzące szkoły i placówki publiczne, mają obowiązek zapewnienia właściwych warunków działalności tym jednostkom, w tym:

- zapewnienia bezpieczeństwa i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki,

- zapewnienia obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej,
- wykonywania remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie,
- wyposażenia w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych.

TABELA 2. Wykaz jednostek samorządu terytorialnego i placówek przez nie prowadzonych

WŁAŚCIWA JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO	PROWADZONE PLACÓWKI OŚWIATOWE
Gmina	• publiczne przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi • przedszkola specjalne • inne formy wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 14a ust. 1a ustawy o systemie oświaty • szkoły podstawowe • gimnazja, w tym z oddziałami integracyjnymi (z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych) • szkoły artystyczne • szkoły przy zakładach karnych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich
Powiat	• szkoły podstawowe specjalne i gimnazja specjalne • szkoły ponadgimnazjalne, w tym z oddziałami integracyjnymi • szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego • placówki oświatowo-wychowawcze, kształcenia ustawicznego, placówki artystyczne • młodzieżowe ośrodki wychowawcze • placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem zamieszkania – z wyjątkiem szkół i placówek o znaczeniu regionalnym
Województwo	• publiczne zakłady kształcenia i doskonalenia nauczycieli • biblioteki pedagogiczne • szkoły i placówki o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym

Jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić szkoły oraz placówki, których prowadzenie nie należy do ich zadań własnych, po zawarciu porozumienia z jednostką samorządu terytorialnego, dla której prowadze-